

Beleidsvoorstel 9A: begeleiding voor, tijdens en na de zoektocht naar herkomst en identiteit

////////////////////////////////////
Datum: 18/11/2022

Auteur: Werkgroep zorg en begeleiding

Onderwerp: **Beleidsvoorstel 9A: Begeleiding voor, tijdens en na de zoektocht naar herkomst en identiteit**

a) Wat willen we dat er aangeboden wordt?

Er moet een standaard zorg- en begeleidingsaanbod worden aangeboden in het kader van zoektochten naar herkomst en identiteit. Zowel geadopteerden als geboorte-/ eerste ouders gaan op zoek naar verloren verwanten. We vertrekken hier in eerste instantie van het recht van de geadopteerde op informatie over herkomst en identiteit, zonder hierbij de belangen van geboorte-/ eerste ouders uit het oog te verliezen.

De zoektocht kan worden opgedeeld in 3 fases:

1. Voorbereiding van de zoektocht

Wat betreft interlandelijke adoptie, zou de website van het Afstammingscentrum best in zoveel mogelijk talen moeten beschikbaar zijn, dit vergemakkelijkt de internationale samenwerking en werkt drempelverlagend voor zoektochten die geïnitieerd worden door geboorte-/eerste families.

Interlandelijk geadopteerden hebben eveneens nood aan administratieve ondersteuning om dossiers zo volledig mogelijk te krijgen, ook in samenwerking met ambassades van de landen van herkomst.

De ambassades en consulaten (ook in de landen van herkomst) moeten geïnformeerd worden over de mogelijkheden aan hulpverlening (zoals het Afstammingscentrum) om zoektochten mee te faciliteren.

Het is belangrijk om na te gaan in hoeverre kan samengewerkt worden met organisaties, die ondersteuning en begeleiding bieden aan de geboorte-/eerste ouders, familie en de geadopteerden zelf, cf. beleidsvoorstellen Afstammingscentrum: er is nood aan een gecentraliseerd kennisplatform met een accuraat overzicht over de mogelijkheden bij zoektochten, zowel in België als in de landen van herkomst.

Wat betreft binnenlandse adoptie:

- zouden de mogelijkheden rond zoektochten in België moeten uitgebreid worden (uiteraard met respect voor de privacywetgeving), zoals toegang voor het Afstammingscentrum tot het

Rijksregister en het zo compleet mogelijke adoptiedossier, inclusief de adoptieakte, geboorteakte en/of afstandsakte (in het geval de geboorte-/eerste ouders gekend zijn)¹.

- In geval Adoptiehuis aanspreekpunt blijft voor zoektochten en ontmoetingen tussen geboorteparenten en geadopteerden, moet Adoptiehuis beroep kunnen doen op het Afstammingscentrum voor opzoekingen in het Rijksregister met het oog op het terugvinden van geboorteparenten van binnenlands geadopteerden.

A-buddy kan, zowel voor binnenlandse als interlandelijke geadopteerden een belangrijke ondersteuning betekenen voor (maar zeker ook tijdens en na) de reis/zoektocht.

Via Steunpunt Adoptie moet sensibilisering omtrent de ondersteuning bij zoektochten via hun website nog duidelijker in de kijker gezet worden.

Er is nood aan psycho-educatie voor geadopteerden over wat de mogelijke impact kan zijn voor de geboorte-/eerste ouders en familie bij contactname. Geadopteerden moeten ingelicht worden over de mogelijke impact van triggers:

- Wat als eerste ouders/familie niet direct contact wensen of weigeren?
- Wat als het kindertehuis verbouwd werd of niet langer bestaat?
- Wat als de omgeving negatief reageert?
- Hoe voer je een zoektocht via social media? De voor- en nadelen moeten duidelijk uitgelegd worden. Dit kan in de vorm van een infosessie aangeboden worden.

Er zijn veel mogelijke triggers waarbij het traumastuk bij de geadopteerde opnieuw wordt aangeraakt en waardoor de geadopteerde zich opnieuw afgewezen kan voelen of omdat helemaal niets/niemand gevonden werd.

Deze psycho-educatie kan aangeboden worden door Steunpunt Adoptie met het doel bovenstaande vragen grondig te analyseren.

Extra opties voor de geadopteerde die op zoek gaat:

- In het geval van oudere adopties, waarbij adoptieouders nog niet verplicht waren om hun kind zelf in het land van herkomst op te halen: contactopname met de personen die hen naar België brachten, zoals foto's, verhalen,...
- Overleg met lotgenoten is van groot belang bij zoektochten: hoe kunnen geadopteerden, zowel binnenlandse, zij geboren onder "sous-x", als interlandelijke die in eenzelfde voorziening geleefd hebben en/of met hetzelfde aankomstjaar, met elkaar in verbinding gebracht worden? Hoe kan dit georganiseerd worden met respect voor de privacywetgeving? Er kan uiteraard ook samengewerkt worden met beheerders van adoptiebelangengroepen.
- Het moet mogelijk zijn om ook te zoeken via (gesloten) Facebook-groepen in samenwerking met het Afstammingscentrum. Het Afstammingscentrum kan de werking via social media aanzienlijk uitbreiden door onder andere via Twitter en LinkedIn te communiceren om een zo groot mogelijk

---

¹ Bij binnenlandse adoptie behoren de hier genoemde aktes sowieso standaard tot het adoptiedossier.

nationaal en internationaal netwerk uit te bouwen. Geadopteerden zouden ook professionele begeleiding moeten krijgen in geval gezocht wordt via social media.

2. Begeleiding tijdens de zoektocht, in België of ter plaatse

Tijdens de zoektocht zijn er bepaalde personen die een belangrijke rol kunnen spelen:

- 1) Een trajectbegeleider van het Afstammingscentrum die mee duidelijkheid geeft over de te volgen zoekpistes en de geadopteerde ondersteunt opdat het recht op inzage wel degelijk gegeven wordt. De geadopteerde zou over contactgegevens moeten beschikken van personen die ondersteuning kunnen bieden bij de zoektocht naar herkomst en identiteit (adoptiebemiddelaars, tehuizen, sociaal werkers, ziekenhuizen, enz.)
Hier dient te worden opgemerkt dat deze taak ook kan worden opgenomen door een medewerker van de adoptiedienst. Niet iedereen in de werkgroep draagt de visie dat enkel het Afstammingscentrum deze taak op zich kan nemen. De adoptiediensten doen dit reeds geruime tijd en hebben hierin veel expertise. Zij ijveren voor het behoud van de keuzevrijheid voor de geadopteerden. Ook in de stakeholdersgroep wordt bevestigd dat de expertise bij de adoptiediensten hier niet verloren mag gaan en dat de adoptiedienst een belangrijke rol kan vervullen in de zoektocht, zeker gezien de kennis die er is over de landen van herkomst.
- 2) Een buddy van a-Buddy
- 3) Geadopteerden zouden moeten kunnen beroep doen op psychologische hulp bij zoektocht. Bijvoorbeeld, als de geboorte-/eerste familie contact wenst, maar op het laatste moment nog van gedachte verandert?

In het geval van interlandelijke adoptie:

- 4) Een contactpersoon in het land van herkomst.
- 5) Een vertrouwenspersoon ter plaatse om de zoektocht mee uit te voeren.

Wat is een trajectbegeleider?

De trajectbegeleider werkt voor het Afstammingscentrum. Deze persoon kan het adoptiedossier van de geadopteerde opvragen en analyseren met de betrokken geadopteerde. Een trajectbegeleider kan tips geven rond DNA, (social) media, of bepaalde stappen die kunnen genomen worden op administratief vlak. Hij biedt ook een luisterend oor aan.

Wat is een buddy?

Een buddy biedt een luisterend oor. Een buddy is een geadopteerde, iemand die weet hoe het is om geadopteerd te zijn. Een buddy kan omgaan met alle gevoeligheden die hiermee gepaard gaan. Het is kortom een ervaringsdeskundige. De buddy's die eventueel zelf een zoektocht uitvoeren, of afgerond hebben, kunnen in aanmerking komen om ook geadopteerden te begeleiden die op zoek zijn naar hun herkomst. (Opmerking: Steunpunt Adoptie zou hiervoor best een speciale opleiding voorzien).

Wat is een contactpersoon?

Deze persoon is in het herkomstland beschikbaar om de geadopteerde te begeleiden naar het Kindertehuis of andere plaatsen om informatie over de herkomst te verkrijgen. De contactpersoon heeft de juiste contactgegevens van instanties daar ter plaatse. Hij biedt ook een luisterend oor aan.

Wat is een vertrouwenspersoon?

Elke persoon kan optreden als vertrouwenspersoon als de betrokken geadopteerde zich hier goed bij voelt. Een vertrouwenspersoon kan een trajectbegeleider (AC), een medewerker van de adoptiedienst, een buddy (a-Buddy) of een contactpersoon (lotgenoot, ervaringsdeskundige) zijn die de geadopteerde zelf kiest.

3. Zorg en opvolging

Vrijblijvende psychologische zorg moet standaard beschikbaar zijn voor de geadopteerde om, wat de zoektocht betreft, alles een plek te kunnen geven.

Zoeken naar identiteit is een continu proces dat niet eindigt met het kennen van je herkomst en geboorte-/eerste ouders. Ondersteuning en zorg moet levenslang worden aangeboden aan geadopteerden, geboorte-/eerste ouders en andere verwanten.

Er is nood aan een accurate databank van adoptiesensitieve hulpverlening (cf. Adoptiekaart van Steunpunt Adoptie). In de huidige praktijk, is het niet evident om alle hulpverlening samen te krijgen en up to date te houden. Ook hier zou informatie van de adoptiediensten, Steunpunt Adoptie, Afstammingscentrum en geadopteerden beter met elkaar gelinkt moeten worden in een gecentraliseerde database.

Als de geadopteerde er klaar voor is, kan er bij het Afstammingscentrum, de adoptiedienst of het Steunpunt Adoptie een afspraak gemaakt worden om de reis te analyseren of om een nabespreking te doen.

Er wordt nagedacht over eventueel volgende stappen van het zoekproces. Volgende mogelijkheden kunnen verkend worden:

- Een video maken om te verspreiden via (social) media: een vast format aanbieden vergemakkelijkt de samenstelling van de beelden. Een lijst van betrouwbare vertalers zou ter beschikking moeten gesteld worden zonder meerkost voor de geadopteerde.
- Artikel laten publiceren in de krant / zoekertje plaatsen.
- Eventueel zelf de taal van het land van herkomst studeren, extra verdiepen in de cultuur van de omgeving (rituelen, juridische achtergrond ter plaatse, ...).
- Nogmaals ambassades, consulaten aanschrijven voor een stand van zaken.
- Blijvend contact houden met lokale contactpersonen en officiële instanties,...

Ook mensen die familie van herkomst gevonden hebben, moeten de juiste begeleiding krijgen. Dit kan gebeuren door in contact gebracht te worden met de belangengroepen om verder ervaringen te delen: met geadopteerden, afkomstig uit België (in geval van binnenlandse adoptie of sous X) of de landen van herkomst (in geval van interlandelijke adoptie), met ervaring in de zoektocht naar herkomst en identiteit. Het vinden van familie is geen eindpunt, maar een beginpunt voor de geadopteerde. Zij kunnen leren uit lotgenotencontact hoe ze bijvoorbeeld gradueel contact kunnen opbouwen met hun geboorte-/eerste familie.

➔ **Goede praktijken:**

'Gevonden en wat nu?' (CAFE)

Ervaringen die gedeeld worden op de website van A-buddy.

b) Wat zijn de kerndoelstellingen?

De begeleiding voor, tijdens en na de zoektocht naar herkomst en identiteit moet versterkt worden in een standaard aanbod.

Het Afstammingscentrum is het centrale aanspreekpunt, maar steeds in samenwerking met partners om geadopteerden structureel te ondersteunen bij hun zoektocht:

- Met de adoptiediensten en Steunpunt Adoptie voor bijkomende psychosociale ondersteuning en zorg.

- Verkenning van een samenwerking met Child Focus, in het geval geboorte-/eerste ouders of familie op zoek zijn naar vermiste kinderen.
- Ook het Rode Kruis kan nuttige informatie leveren door hun expertise naar het zoeken van vermiste personen bij humanitaire rampen (cf. tijdens de tsunami van 2004).
  - ➔ Er zal vermoedelijk een financiële impact zijn, die onderzocht moet worden i.s.m. het Rode Kruis en andere ngo's.

Merk op dat de formulering van deze doelstelling niet door iedereen in de werkgroep gedragen wordt: de adoptiediensten willen zelf ook als aanspreekpunt blijven beschouwd worden. Anno 2022 maakt het verlenen van inzage aan geadopteerden een groot deel uit van hun werking. Zij ijveren voor behoud van deze keuzevrijheid. Er wordt ook gesteld dat alweer een ander aanspreekpunt een extra drempel voor geboorte-/eerste ouders kan zijn, terwijl ze de adoptiedienst al kennen.

De adoptiediensten (Adoptiehuis en Interlandelijke adoptiediensten) hebben jarenlange ervaring uitgebouwd bij begeleiden van inzage, roots en zorgvragen. Jaarlijks zien zij samen meer dan 500 geadopteerden die rootsvragen hebben. Wat betreft Adoptiehuis zijn zij een belangrijk aanspreekpunt om informatie uit eerste hand te krijgen, wat betreft de interlandelijke adoptiediensten hebben zij een jarenlange ervaring in samenwerking met de herkomstlanden. Jaarlijkse bezoeken aan deze landen staan ook in functie van rootsvragen. Hierdoor hebben zij in de herkomstlanden ook vlotte contacten met de CA en met contactpersonen sluiten zij overeenkomsten af rond begeleiding van rootsvragen. De adoptiediensten hebben dus ook een belangrijke plaats in het helpen en begeleiden van geadopteerden bij roots- en zorgvragen. Ook in de stakeholdersgroep wordt bevestigd dat de expertise bij de adoptiediensten hier niet verloren mag gaan en dat de adoptiedienst een belangrijke rol kan vervullen in de zoektocht, zeker gezien de kennis die er is over de landen van herkomst.

De beleidsmaker zal in deze de knoop moeten doorhakken gezien hierover geen consensus bereikt kon worden.

c) Waarom vinden we dit belangrijk? Wat is onze motivatie van dit voorstel. Op welke vragen en noden willen we een antwoord bieden?

Er is op dit moment te weinig structurele ondersteuning van geadopteerden bij de zoektocht naar hun herkomst en identiteit, hoewel dit een recht van het kind is en het kind niet zelf heeft gekozen om geadopteerd te worden of om verwantschapsbanden te hebben die niet gekend zijn.

d) Voor wie is dit aanbevolen aanbod bedoeld? Specificeer zo concreet als mogelijk.

- Volwassen geadopteerden
- Minderjarige geadopteerden, hun adoptieouders en de geboorte-/eerste familie
- Geboorte-/eerste ouders en bredere familieleden

e) Wie zal dit aanbod bieden? Wat zijn de ideeën hieromtrent?

- Het Afstammingscentrum is het aanspreekpunt voor de begeleiding bij zoektochten naar herkomst en identiteit, steeds in samenwerking met de betrokken adoptiediensten (binnenlands en interlandelijk) en/of Steunpunt adoptie.
- De interlandelijke adoptiediensten. Zij bieden nu reeds begeleiding en ondersteuning bij de zoektocht naar geboorte-/eerste ouders. Zij hebben eveneens persoonlijke contacten met lokale contactpersonen in de verschillende landen van herkomst om extra informatie te kunnen bekomen.

Belangrijke noot: er is binnen de werkgroep geen consensus over de taakverdeling rond het aanbod van zorg bij zoektochten. De adoptiediensten wensen evenzeer de zorg bij zoektochten aan te bieden zoals zij dit nu reeds doen. Argumenten hiervoor zijn hun jarenlange expertise en het vermijden van een extra drempel voor adoptiebetrokkene die zich rechtstreeks tot de dienst richten. De volwassen geadopteerden die deelnamen aan deze werkgroep opteren ervoor om die taak volledig onder het Afstammingscentrum te brengen, om het aanbod niet te versnipperen zodat het voor geadopteerden helder is waar ze terecht kunnen en omwille van de neutraliteit van een dienst die niet bij de adoptie zelf betrokken was.

- Adoptiehuis voor wat betreft de binnenlandse adopties die door hen (of de diensten die in AH opgingen) werden gerealiseerd. Adoptiehuis biedt nu reeds begeleiding en ondersteuning bij de zoektocht, de eerste contacten en indien mogelijk de fysieke ontmoeting tussen de geboorteouders en de geadopteerde. Dit gebeurt vanuit de praktijk van “meerzijdige partijdigheid” in de geboden begeleiding waarbij elke partij hierin begeleid wordt door zijn/haar eigen begeleider. Deze begeleiders maken deel uit van het zorgteam en het team dat de geboorteouders begeleidt en hebben de nodige expertise inzake de noden en belangen van alle betrokken partijen. Opvolging en zorg wordt levenslang aangeboden aan geadopteerden, geboorteouders en andere biologische verwanten.
- Steunpunt Adoptie voor informatie en bijkomende psychologische ondersteuning en zorg.

f) Licht de relevantie en de achtergrond toe. Welke (wetenschappelijke) literatuur en/of meningen van ervaringsdeskundigen steunen het belang van dit aanbod?

Relevantie van zorg bij zoektochten: een persoon kan moeilijk zijn identiteit vormen zonder zijn juiste achtergrond te kennen en zonder de nodige begeleiding hierbij.

➔ **Inspirerende praktijk:** het RACINE-project in Frankrijk, ondersteund door de Franse Centrale Autoriteit in samenwerking met ISS Frankrijk.

g) Geef de impactanalyse weer. Wat zijn de verwachte gevolgen op vlak van de efficiëntie, het financieel kader, het regelgevend kader,...?

- Uitbreiding van de taken en middelen bij het Afstammingscentrum.
- Uitbreiding van middelen bij Steunpunt Adoptie.

Indien de adoptiediensten eveneens een rol zullen opnemen betreffende de begeleiding bij zoektochten:

- Uitbreiding van middelen bij Adoptiediensten: hier is geen consensus (geadopteerden willen alle taken bij het Afstammingscentrum, terwijl de adoptiediensten hun taken en middelen willen uitbreiden).
- Uitbreiding van middelen bij Adoptiehuis, waar ondersteuning en zorg nu reeds levenslang wordt aangeboden aan geadopteerden, geboorteouders/-familie. Om dit aanbod uit te breiden in functie van de reële vragen is een uitbreiding van middelen nodig.

Momenteel vallen de kosten in het kader van een zoektocht volledig op de geadopteerden, ook al hebben geadopteerden zelf niet gekozen om geadopteerd te worden of om verwantschapsbanden te hebben die niet gekend zijn: cf. apart beleidsvoorstel inzake de kosten bij de zoektocht naar herkomst en identiteit.

h) Wat zijn de randvoorwaarden voor dit aanbod? Bv. op vlak van communicatie en sensibilisering.

De weg naar SA of AC wordt op dit moment nog niet gemakkelijk gevonden. Idealiter zouden eerstelijnsdiensten deze doorverwijzing moeten kunnen maken: cf. apart beleidsvoorstel inzake het vergroten van de adoptiesensitiviteit in de reguliere hulpverlening.

i) Zijn er nog andere relevante thema's of ideeën?

1. Voorstel van de volwassen geadopteerden (Renate, An Sheela, Binita en Yung)

Omdat interlandelijke adoptie onlosmakelijk **verbonden** is met en **begint bij moeders** die niet in de mogelijkheid zijn om hun kind zelf op te voeden, en adoptie als systeem **weinig tot niets** doet voor het verbeteren van het welzijn en de rechten van deze moeders of ouders, stellen wij voor om:

- Naast een bijdrage in een rootsfonds voor geadopteerden, adoptieouders ook een **financiële bijdrage** te laten doen aan organisaties die zich inzetten voor ongehuwde en alleenstaande moeders, het **verbeteren van vrouwenrechten**, de **ondersteuning** van kwetsbare gezinnen en kleinschalige **gezinsvervangende tehuizen** en initiatieven die een bijdrage leveren om kinderen toe te laten dicht bij hun natuurlijke omgeving en familie van oorsprong te laten opgroeien.
- Op deze manier worden niet alleen kinderen geholpen maar worden tegelijk ook **gemeenschappen** en **families versterkt**.
- Bij elke nieuwe adoptie wordt er actief bijgedragen aan **het creëren van mogelijkheden** die moeders (en vaders) in de mogelijkheid stelt hun kind(eren) zelf op te voeden.
- De focus wordt **verlegd** van het financieel **ondersteunen** van 'weeshuizen' naar **familie preservatie en gezinsondersteuning**.
- De financiële bijdrage kan **bijkomend** gevraagd of **doorgestort** worden van de door aspirant adoptanten nu reeds te betalen bedragen.
- **Extra ondersteunen** van **geboorte-/eerste families** die hun kinderen verloren zijn aan adoptie.

→ **Voorbeeld:** Een gezinsondersteunend project is KUMFA (Zuid-Korea) dat zich inzet voor de rechten en het welzijn van alleenstaande moeders.

Knelpunt: De geldelijke bijdrage aan een private organisatie, gelinkt aan een lopende adoptieprocedure, kan een (onbedoelde) risico inhouden. In dit kader loont het de moeite om te onderzoeken of er niet eerder gewerkt moet worden met een bijdrage aan een internationale organisatie, zoals het fonds voor technische assistentie van het Permanent Bureau te Den Haag (cf. het voorbeeld in Nederland).

2. Extra aanvullingen vanuit het perspectief van binnenlands geadopteerden

a) Bij de voorbereiding van de zoektocht?

- Naar wat is de persoon op zoek?
  - Enkel info en over wie: ouders, siblings, ruimer?
  - Info & eenmalig contact?
  - Verwachting van langduriger contact?
- Afspreken wie wat doet?
- Maak persoon bewust en klaar voor het resultaat: totaal niets vinden is ook mogelijk.
- Hoe lang wil de persoon de zoektocht laten duren? Of blijft dit open?

b) Tijdens de zoektocht?

- Duidelijkheid over welke zoektocht-pistes mogelijk en niet mogelijk zijn.
- De status van deze pistes op vaste tijdstippen (bv. tweemaandelijks) communiceren zodat geadopteerden weten dat iemand er mee bezig is
- Afspreken wie wat doet?
- Terugbetaling van bepaalde kosten: DNA-onderzoek, verplaatsingskosten, psycholoog, administratieve kosten... Cf. apart beleidsvoorstel inzake de kosten bij de zoektocht naar herkomst en identiteit.
- Ondersteuning dat het recht op informatie en inzage wel degelijk gegeven wordt
- (Psychologische) Begeleiding waar nodig
- Indien nieuwe zoektocht-pistes zich openen, de betrokken geadopteerden hierover informeren en meenemen

c) Welke zorg en opvolging willen we daarna?

- Gevonden of niet: er is een verwerking die moet gebeuren. Dit kan soms lang duren
- Bij niet vinden: de persoon helpen omgaan met de rouw hiervan
- Bij vinden: dan begint het proces maar pas. De persoon kan (gedeeltelijk) geaccepteerd worden of helemaal niet? Er is ondersteuning nodig om daarmee om te gaan.
  - Verschillende tools zijn hiervoor mogelijk:
    - Rebirthing
    - EMDR
    - Psychologische begeleiding

j) Wat is de timing (stappenplan) waarin we dit willen verwezenlijken?

Daar er een zekere urgentie bestaat inzake zoektochten vanwege de leeftijd van de eerste generaties geadopteerden en geboorte-/eerste ouders, adviseren wij om hier prioriteit aan te geven.